

Bijenteelt in lattenkasten

(deel I)

Tekst Bart de Coo, foto's Richard de Bruijn.

Lattenkasten. Met dank aan het Bijenhuis.

Wie tegenwoordig bijenvolken huisvest in andere kasten dan raampjeskasten, zoals de spaarkast of de Dadantkast, is ronduit hip, trendy en modieus. Het gaat nochtans in alle gevallen om ouderwetse woningtypen, die in een grijs verleden veel gebruikt werden. Ze werden meer dan anderhalve eeuw geleden allemaal achterhaald door de gestapelde raampjeskast. Het gebruik van kunstraat en moerroosters volgde spoedig. Het succes is goed verklaarbaar: het nieuwe systeem leverde veel meer honing op, zonder dat dit ten koste ging van de bijen; integendeel! Het was veel praktischer dan alle oude en bestaande systemen en het hielp de praktijk om bijenvolken in september massaal te doden voorgoed de wereld uit.

In de jaren zestig van de vorige eeuw was er desondanks een goede reden om zo'n oud en achterhaald systeem uit de mottenballen te halen. Een Keniaan en een Canadees herintroduceerden een kast met schuine wanden, die aan de bovenkant afgesloten werd met losse, evenwijdig liggende latten. Erg veel eenvoudiger en goedkoper kon een systeem met 'losse bouw' niet worden, een systeem dus waarbij het nest als het ware 'demontabel' is. De moderne 'lattenkast' was geboren. Met name in het doodarme Afrika werd de kast een succes. De lattenkast was zoals gezegd geen nieuw verzinsel. Van deze kast bestaat al een aardige beschrijving uit 1685 door een Engelsman en vergelijkbare systemen werden lang geleden al aangetroffen in Griekenland en Vietnam.

Buiten Afrika

De opmars van de kast bleef niet beperkt tot Afrika. Nee, merkwaardig genoeg begon de kast ook een zegetocht

door de westerse wereld. Ook daar speelde geld een belangrijke rol, zoals blijkt uit het mooie boek *Top-Bar Hive Beekeeping: Wisdom and Pleasure Combined* van de Amerikaan Wyatt A. Mangum (2013). Hij is bestuivingsimker en hij huisvest zijn bijen in zelfgemaakte lattenkasten. Die kasten zijn goedkoop en ze laten zich makkelijk door één persoon tillen, dan wel in de laadbak van een gereedstaande 'pick-uptruck' schuiven. (De bij dit artikel afgebeelde kasten zijn een sierraad voor de stal, maar ze voldoen niet aan Mangums eisen!)

Eveneens in 2013 publiceerde een zekere Les Crowder een boek over deze kast (*Top Bar Beekeeping*). Hij kiest voor de lattenkast om heel andere redenen dan Mangum. Op het omslag vallen al meteen kreten als 'organic practices' en 'natural hive management'. Hij krijgt bijval van andere lattenauteurs. De Duitser Guido Frölich bijvoorbeeld (*Imkern in der Oberträgerbeute*, 2014.) heeft het over 'verzichten auf Abspergitter und Rämchen' en 'Elemente aus der professionalisierten Imkerei bewusst nicht verwenden' en hij is van mening dat imkeren met de lattenkast 'extensiv' is en om die reden diametraal tegenover bedrijfsmethoden zou staan die een maximale honingooft beogen. De raampjesimker als ploertige dierenbeul.

Ook het werken met natuurbouw en niet met kunstraat wordt ver buiten Afrika een belangrijk motief voor de lattenkast – terwijl dat met de raampjeskast ook gewoon kan. Men wijst ook op het feit dat de lattenkast zou lijken op een holle boomstam, een plaats waarin bijen van nature graag een nest bouwen. Het zou verder gunstig zijn dat de kast de vorm heeft van een gehalveerde cel en dat de onderkant

beter zou passen bij de vorm die de bijen van nature aan hun raten geven.

Bedoelingen en beweegredenen

Voor deze artikelenreeks over de lattenkast gaan we niet of nauwelijks te rade bij Crowder, tenzij hij praktische wenken geeft. Ook de overwegingen van lattenpromotor Phil Chandler, de 'barefoot beekeeper', bedenker van de term 'balanced beekeeping' en oprichter van de site www.biobees.com, gaan we grotendeels negeren, evenals de boeken van zijn Amerikaanse adept Christy Hemenway. Hun bespiegelingen over wat goed of slecht zou zijn voor de bijen, blijven geheel voor hun rekening. Deze reeks zal gestuurd worden door het praktische en het evidente; niet door het speculatieve.

Wat kan een imker anno 2019 nog drijven om met een volkomen achterhaald systeem te werken, dat met het oog op ontwikkelingslanden gereanimeerd werd? Nou, ook als schatrijke westerling wil je niet altijd een vermogen uitgeven en om met deze kasten te reizen hoef je nu eens niet met zijn tweeën te zijn. Verder gaat lattenimkeren met veel minder materiaal en moeite gepaard dan raampjesimkeren. Stelt u zich ter adstructie voor hoeveel werk en tijd het scheelt als je nooit meer raampjes hoeft te timmeren of te bespannen of te bewafelen of schoon te maken: één haal met een mes langs de lat, klaar. De lattenkast is ook erg eenvoudig in elkaar te zetten: voor de kopse kanten en de latten is nauwkeurigheid geboden, maar bodem en zijwanden zijn in een handomdraai gezaagd en bevestigd.

Het grote nadeel van de oude systemen, inclusief lattenkast, is de geringe honingopbrengst. Daar staat het belangrijkste argument vóór de latten tegenover: het grote genoegen om met deze kasten te werken. Vanaf dag één verbaasde ik mij over het kalme gedrag van lattenvolken, dat naar het schijnt in de hand gewerkt wordt door het ontwerp – van de anekdotische bewijsvoering ben ik mij bewust. Vergeet ook niet dat er geen sprake is van gestapelde kastdelen: alles geschiedt op hetzelfde niveau, waardoor imkeren zoiets wordt als het smeren van een boterham op het aanrecht.

Lattenkansen

Naast de geherintroduceerde systemen zijn verder de ronde korf en de 'magazijnkorf' succesvol. Nou ja, de ronde korf is misschien hoogstens gemarginaliseerd en nooit helemaal verdwenen, maar kast- en korftypes die men in de

An Steinbach uit Apeldoorn tijdens een cursus bijenteelt in lattenkasten.

‘Lattenimkeren gaat met veel minder materiaal en moeite gepaard.’

negentiende eeuw aanduidde als 'magazijnkorf', zijn wel degelijk terug van weggeweest. Het bekendste voorbeeld van zo'n kast is de 'Warrékast', vernoemd naar een Franse geestelijke die hem bedacht, maar die in feite op de proppen kwam met een lichte variant op een al lang bestaande woning. Google maar eens op 'Christbeute' of kijk eens naar Engelse ontwerpen uit de zeventiende-eeuw en je krijgt bijna dezelfde kasten te zien, maar dan veel ouder dan de Warrékast.

Van al deze geherintroduceerde ideeën, meestal om redenen van vermeende 'natuurlijkheid' en zo, lijkt de lattenkast de hoogste ogen te gooien, omdat er enkel bij deze gouwe ouwe sprake is van 'losse bouw'. De volgende vijf afleveringen zullen gaan over de constructie, de verschillende bedrijfsmethoden en de honingooft. ●